

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. ספק טומאה צפה 1
- ב. האבר והבשר המדולדלין בבהמה מטמאין טומאת אוכלין במקומן וצריכין הכשר 2
- ג. נשחטה הבהמה הוכשרו בדמיה ... מתה הבהמה הבשר צריך הכשר האבר מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר נבלה 3
- ד. אי דמעלין ארוכה אפילו טומאת אוכלין נמי לא ליטמו 3
- ה. תאנים שצמקו באיביהן מטמאות טומאת אוכלין 3
- ו. והתולש מהן בשבת חייב חטאת 4
- ז. ירקות שצמקו באיביהן כגון הכרוב והדלעת אין מטמאין טומאת אוכלין קצצן ויבשן מטמאין טומאת ... בעל מנת ליבשן 5
- ח. אילן שנפשח ובו פירות הרי הן בתלושין יבשו הרי הן כמחוברין מאי לאו מה תלושין לכל דבריהן אף מחוברין לכל דבריהן מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא 5
- ט. נשחטה הבהמה ... בהמה נעשית יד לאבר 7

דף קכז.

א. ספק טומאה צפה

כבר התבאר במסכת נזיר דף סד. ששרץ¹ שהיה מונח בכלי וכלי צף על פני המים, או שהיה מונח על המת, או על הנבילה, ואפילו נימוח הנבילה או

¹ רמב"ם שם פרק יד הלכה ד, לפי שיטת רבינו לעיל בהל' ג' דלא אמרינן ספק טומאה צפה טהור אלא לשרץ בלבד דמשמע דבמת אפי' ספק מגע טמא ודלא כהתוס' שם ד"ה והמאהיל והמפרש בד"ה בעי רמי בר חמא, על כן א"א לגרוס בהאי בעיות מת. (תוס' רעק"א אות נ"ג)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

בשר מת שתחתיו, או שהיה מונח על שכבת זרע הצפה על פני המים, ה"ז כמונח על הארץ שספקו ברה"י טמא.²

היה שרץ על גבי שרץ צף על פני המים ה"ז כטומאה עבה שצפה ע"פ המים וספיקו טהור³, היה מונח על גבי מי חטאת, ומי חטאת⁴ צפין על פני המים ה"ז ספק אם הוא כמונח או אינו כמונח⁵, לפיכך יראה לי שספיקו טהור⁶.

ב. האבר והבשר המדולדלין בבהמה מטמאין טומאת אוכלין במקומן וצריכין הכשר

כבר התבאר לעיל דף עג: הבשר או האבר⁷ המדולדלין בבהמה או היה שאינן יכולין לחיות ולהדביק בשאר הגוף אינן מטמאין כגבילה כל זמן שהבהמה בחיים, והרי הן כשאר אוכלין אם הוכשרו מקבלין טומאה במקומה.

דף קכז:

² כל הני בעיי דאיפשימו שם באת"ל. כסף משנה שם

³ בעיא דאיפשטא באת"ל אלא דבנסחי דידן איפשיטא לחומרא ובנוסחת רבינו איפשיטא לקולא. כסף משנה שם. גם בתוס' ז"ל שם נראה שהיתה להם גירסא אחרת בסוגיא עיין עליהם. מעשה רקח שם. ובאמת גי' רש"י תמוה דהא מהבעיות דלעיל מבואר דאי לאו דטומאתן חלוקה זו טומאת שבעה וזו טומאת ערב וזו בכזית וזו בכעדרה ודאי אמרינן כטומאה סמיכתא דמי ובשרץ על גבי שרץ מספקא ליה דכיון דמפסקי אהרדי לא. ותו כיון דפריך בעיות דשרץ ע"ג מת וע"ג נבלה בהכרח איירי דידוע לו שלא נגע במת ונבלה (שהרי הן מטמאין צפין) אלא דמסופק במגע השרץ לבד אי ס"ד דנפשט דכיון דמפסקי לא. ממילא נפשט ג"כ דשרץ המונח ע"ג מת ונבלה הוי כמונח בכלי כיון דמפסקי והו"ל לומר גם בהנך טעמא דמפסקי הואיל שאין טומאתן שוה. מרכבת המשנה שם.

⁴ כתבו התוס' בשם ר"י ז"ל דה"ה דמצי למנקט אפר מים בעלמא אי חשיב משקה אי לא אלא לרבותא נקט דאע"ג דאיכא למימר כיון דהאי טומאה והאי טומאה הו"ל כי טומאה סמיכתא צפה על פני המים מ"מ כיון דהני מי חטאת הוו להו משקה עליהם והואיל כי צפה על פני המים ע"כ. מעשה רקח שם.

⁵ בעיא דלא איפשיטא פירוש מספקא ליה מפני שהם עבים מפני האפר המעורב בהם דדילמא דמו לאוכלא. ומ"ש רבינו ויראה לי שספיקו טהור נראה שטעמו משום דכיון שטהרו חכמים טומאה צפה ע"פ המים הו"ל ספיקא דרבנן לקולא. כסף משנה שם

⁶ תמוה וכי רבנן יבואו להקל על דברי תורה, ומה שאמרו שטהרו חכמים עי' מ"ש בהגהותי בסוף פ"א דר"ה, ועי' תוס' יום טוב פ"ד דטהרות מ"ח. מקורי הרמב"ם לרש"י

⁷ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק ב הלכה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ג. נשחטה הבהמה הוכשרו בדמיה ... מתה הבהמה הבשר צריך הכשר האבר מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר נבלה

ועוד התבאר שם שכנשחטה הבהמה⁸ הוכשרו⁹ בשחיטה¹⁰ ואינו מטמאין כנבילה שאין השחיטה עושה אותן כמו שפירשו מחיים.

אבל אם מתה הבהמה הבשר שהיה מדולדל בה צריך הכשר, והאבר מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר מן הנבילה.

ומה בין אבר מן החי לאבר מן הנבילה, שהבשר הפורש מאבר מן החי טהור, והבשר הפורש מאבר מן הנבילה מטמא בכזית במגע ובמשא וזה וזה שוין לשיעור¹¹, וזה כלומר דמטמאין בכל שהן ושצריך שיהיה בהם בשר וגידים ועצמות ויהיה עליו בשר כדי להעלות ארוכה.

ד. אי דמעלין ארוכה אפילו טומאת אוכלין נמי לא ליטמו

עוד התבאר שם שאבר או בשר¹² המדולדלים, דהיינו שנעקר ממקומו לגמרי ומחובר קצת, אם יכול לחזור ולחיות אם נשחטה הבהמה מותר. ואם מתה הבהמה אינו לוקה עליו משום אבר מן החי אלא משום נבילה.

ה. תאנים שצמקו באיביהן מטמאות טומאת אוכלין

⁸ רמב"ם שם

⁹ פסק בר"מ: וכתב הר"י קורקוס ז"ל שטעמו משום דבפרק מי שהוציא והו (דף מ"ו ע"ב) אמרינן ר"מ ור"ש הלכה כדברי מי וסלקא בתיקו הילכך נקטינן כדברי המחמיר כמו שכתוב בהלכות עולם ועוד דהתם בעי רבה בהמה בחייה מהו שתעשה יד לאבר והיינו אליבא דר"מ גם בפרק בהמה המקשה מוכיח שהלכה כר"מ. ר"י קורקוס וקשה לי למה שינה לשון המשנה שאמרה הוכשרו בדמיה וכתב הוכשרה בשחיטה דאתי כיחידאה דהא תנן בפרק שני דחולין (דף ל"ג) השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהם דם כשרים ונאכלים בידים מסואבות וכו' ר"ש אומר הוכשרו בשחיט' ויש לתמוה שהוא ז"ל פסק לקמן בסמוך כת"ק וכאן משמע שפסק כר' שמעון וצריך לומר שסמך על מ"ש בסמוך לקמן בהדיא דתו ליכא למטעי. כס"מ הלכות טומאת אוכלין פרק ב הלכה 1

¹¹ נוסחא אחרת מצאתי בדברי רבינו שכתוב בה וזה וזה אין לו שיעור היא נוסחא נכונה. כס"מ שם.

¹² שו"ע ונו"כ סב ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תאנים¹³ או שאר פירות¹⁴ שיבשו באיביהן, כלומר כשהם עדיין מחוברין לאילן, מטמאות טומאת אוכלין במקומן.

ו. והתולש מהן בשבת חייב חטאת

תאנים שיבשו¹⁵ באיביהן פירוש בחיבורן בענף, וכן אילן שיבשו פירותיו בו, התולש מהן בשבת חייב¹⁶ אף על פי שהן כעקורין לענין טומאה¹⁷.

לפיכך אילן¹⁸ שיבש ובו פירות, או שיבשו פירותיו בחיבורן בענף, התולש מהן בשבת חייב. וי"א¹⁹ שאין חייב מן התורה אלא ביבשו הפירות ועוקציהן עדיין לח²⁰. או יבש האילן ועדיין גזעו מחליף. אבל אם יבשו לגמרי פטור על הפירות ועל האילן.

עשבים יבשים²¹ לכ"ע התולש מהן פטור אבל איסור דרבנן יש אפי' בעשבים²².

¹³ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ב הלכה ה

¹⁴ ולכאורה משמע מסוגיא דגמ' דתאנים לאו דוקא אלא הוא הדין לכל הפירות הראויין לאכילה כשייבשו, לאפוקי כרוב ודלעת וכיוצא בזה דלא חזו כשייבשו. וכ"כ ערוך השולחן העתיד הלכות טומאת אוכלין סימן קסא סעיף ו

¹⁵ רמב"ם הלכות שבת פרק ח הלכה ד שו"ע ונו"כ או"ח שלו יב

¹⁶ דע דיש פלוגתא בין הפוסקים יש אומרים דאפילו יבשו הפירות הן ועוקציהן וכן ה"ה יבש האילן אפילו לגמרי דהיינו שאין גזעו מחליף [וכמבואר בפרק בתרא דעירובין] אפ"ה חייב כיון דעכ"פ האילן מחובר וכן ה"ה הפירות נמי מחוברים באילן [רמב"ם וכפי מה שמפרש אותו המ"א וכן בנשמת אדם עי"ש באריכות] והרבה פוסקים ס"ל דלא מחייב רק ביבשו הפירות ועוקציהן עדיין לח [ובזה אפשר דחייב אפילו יתלוש מעט מן גוף הפרי היבש] או יבש האילן ועדיין גזעו מחליף אבל אם יבשו לגמרי פטור על הפירות ועל האילן דכתלושין דמיא. בה"ל שם ד"ה חייב

¹⁷ פ"י טומאת אוכלין דלא מקבלי טומאה במחובר וזה חשוב כתלוש מ"ב נח

¹⁸ מ"ב נח נו

¹⁹ רש"י ותוס' שבת ק"נ ע"ב ד"ה במחובר והרשב"א בחידושי ודעת א"ר ותו"ש שגם הרמב"ם סובר כן. ובחזו"א מצדד כדעה ראשונה דלעולם חייב וגם אם תלוש מעט מגוף הפרי היבש (עוקצין סי' ג' סק"ג וכ"כ ביו"ד סי' ס' סקב"ד).

²⁰ ובזה אפשר דחייב אפי' יתלוש מעט מגוף הפרי היבש

²¹ מ"ב נז

הוא ממה שכתב הרשב"א שם בחידושי דהא מזוי העפר ואין להקשות הרי גם בטומן לפת וצנון תחת הקרקע והובא בס"ח שמותר אף על פי שמזוי העפר משום דהוי מלמול מהצר וכדאיתא בדרף נ' ע"ב ע"ש דו"א דהלא שם כתבו הפוסקים דבעינן דוקא הטומן משום שלא נתכוין לזריעה אבל כשנתכוין לזריעה אף על פי שלא השרישו אסור עכ"פ מדרבנן להוציאן משום דמחזי כתולש וה"נ לא עדיפא מהתם ולישנא דרשב"א דכתב הטעם משום דמזוי העפר דחוק קצת לפ"ז דלפי דברינו יש ע"ז עצם האיסור. בה"ל שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם הוא שדה שלו שמתיפה הקרקע חייב על תלישת עשבים כל דהו משום חורש אף על גב שאין מכויץ לכך דהוי פסיק רישא²³.

ז. ירקות שצמקו באיביהן כגון הכרוב והדלעת אין מטמאין טומאת אוכלין קצצו ויבשו מטמאין טומאת ... בעל מנת ליבשן

ירקות שיבשו²⁴ באיביהן²⁵ כגון כרוב ודלעת שיבשו באיביהן²⁶ אינן מתטמאין טומאת אוכלין, ליקטן לייבשן הרי הן אוכלין כשהיו עד שייבשו ויעשו בעין

ח. אילן שנפשח ובו פירות הרי הן כתלושין יבשו הרי הן כמחוברין מאי לאו מה תלושין לכל דבריהן אף מחוברין לכל דבריהן מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא

²³ ונ"מ בארעא דלאו ידידה או באגם שאינו צריך ליפות. בה"ל שם

²⁴ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ב הלכה ג

²⁵ ורבינו נראה דמשמע ליה דהיינו צמקו היינו יבשו דאם לא יבשו אף על פי שצמקו עדיין תורת אוכל עליהם הילכך לישנא דברייתא דנקט צמקו לאו דוקא ושם בגמרא קרי לצמקו יבשו ובתוספתא דטבול יום פרק רביעי איתא להאי ברייתא וכתוב בה שיבשו כלשון רבינו. כס"מ שם

²⁶ עיין השגות וכוונתו דק"ל פ"ח מהל' שחיטה ה"ז וה"מ דריאה שיבשה כל שהוא טרפה משא"כ בצמקה שאינה יבש כ"כ עד שנפרך בצפורן יש חילוקים בין בידי אדם או בידי שמים ובעינן צמקה כלה וא"כ הו"ל לרבנו לדקדק ולומר כלשון הש"ס דאפי' רק צמקו ואין נפרכין בצפורן ה"ז כתלוש ומטמא טומאת אוכלין. ואולם יפה השיב הכ"מ דרבנו גורם בש"ס כג' התוספתא פ"ד דטבול יום ירקות שיבשו באיביהן וכן משמעות לשון הש"ס טעמא דכרוב ודלעת דכיון דיבשו לאו בני אכילה נינהו. ואף הראב"ד אפשר דלא פליג לדינא מרכה"מ שם. ועיין ערוך השולחן העתיד הלכות טומאת אוכלין סימן קסא ח שכתב שצמקו ויבשו חד הם רק ברוב פירות אינן ניכר הצימוק נאלא רק היבוש כיון שאין בהם רוב לחלוחית אך בתאנים ניכר הצימוק ולהכי כתבו בגמ' צמקו ואחד הוא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אילן שנפשה²⁷ ובו פירות הרי הן כתלושין, וכן אם יבש האילן²⁸ ובו פירות הרי הן כתלושין²⁹.

ולפיכך יחור של³⁰ אילן שנפשה מע"ש מן האילן ואין יכול לחיות עוד הענף ובו פירות מותר לתלוש הפירות ממנו בשבת אף על גב שעדיין הענף מחובר בקליפתו ומ"מ יש ליזהר בזה דאין העולם בקיין בכך ואין להתיר כ"א כשנפרד לגמרי מהאילן³¹.

²⁷ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ב הלכה ד

²⁸ ולענין הרמב"ם ס"ל דק"ו הוא, דכיון דעיקר האילן יבשה פשיטא שאין לה שייכות ליניקת הארץ והוא כתלוש לענין טומאת אוכלין. וסוגית הש"ס בחולין שם הכריחו לזה, דפריך שם על ירקות שצמקו באיביהן היכי דמי אי דייבשן הן ועוקציהן פשיטא, אלא לאו בלא עוקציהן. ועוקץ בירקות הוי כאילן בפירות, ואף על גב דזהו בהן ועוקציהן מ"מ נראה להדיא דהעיקר הוא העוקץ שבו תלוי, וכן פירות באילנות. ועוד דכשהעיקר נתייבש ממילא דגם הפירי נתייבש וזה החוש מעיד. ועוד דבאילן תניא שם יבשו הם כמחברים, ומוקי לה בגמ' לענין שבת ולא לטומאה. ומפרש הרמב"ם דאתרווייהו קאי אאילן ואפירות, ויראה לי שזהו מקורו של הרמב"ם ז"ל. ערוה"ש שם ט

²⁹ אין דבר זה לא במשנה ולא בתוספתא ולא בגמרא דחולין אבל אם יבשו בו פירות במחבר הרי הן כמחברים ואולי מבכורים נמר לה דתנן יבש האילן או נקצ' מביא ואינו קורא קתני יבש דומיא דנקצ'. השנת הראב"ד. דהראב"ד סובר לחלק בין יבש האילן ליבשו הפירות, ובמקום אבל אם יבשו בו פירות המוזכר בהראב"ד שלפנינו צ"ל אבל אם יבש ובו פירות, אשר לפי"ו הרי מבואר בדברי הראב"ד גופיה הך חילוקא, דכשיבשו הפירות מקבלין טומאה, וכשיבש האילן והפירות לא יבשו הרי הן כמחברים ואינן מקבלין טומאה, וההשנה היא על מה שכתב הרמב"ם דגם ביבש האילן מקבלין טומאה, ועל זה הוא שכתב דזה לא נזכר בגמ', וכבר הדבר מבואר כן במל"מ שם. והרי הא דכשיבשו הפירות הרי הן כתלושין, הא זה לא שייך רק לגבי פירות וטומאת אוכלין, אבל לענין דין מחובר בכל התורה הלא לא שייך כלל הך דינא דיבשו, אלא דיש לפרש בתרי גוונ, או דנימא דפירות שאני משאר דברים, דשאר דברים לא בטל חיבורן, ופירות משיבשו נתבטל חיבורן, או דנימא דגם פירות לאחר שיבשו הרי הן אז כשאר דברים המחברים, אלא דלענין דין מחובר האמור בטומאת אוכלין לא מועיל דין מחובר שבכל התורה, ורק דין חיבור פירות ודין זרעים בעינן, וכדילפינן לה בספרא שמיני מקרא דזרע זרוע, והוי דין מסויים של חיבור פירות, וע"כ כשיבשו נהי דעדיין הם כמחברים אבל דין זרעים ודין חיבור פירות דבעינן בטומאת אוכלין שוב לית בהו, וע"כ מקבלין טומאת אוכלין. ונראה דהראב"ד ס"ל דכל זמן שיש להן דין חיבור של כל התורה עדיין אינן מקבלין טומאה, ובעל כרחך דצ"ל דפירות שאני, דכשיבשו בטל מהן דין מחובר לגמרי, וע"כ מחלק דכל זה לא שייך אלא היכא שהפירות עצמן יבשו ואז בטל מהן חיבורן, משא"כ היכא שהפירות עצמן לא יבשו, והן מחברים באילן, ורק שהאילן יבש, א"כ הרי הן עדיין מחובר לכל התורה כולה, וע"כ אין מטמאין טומאת אוכלין ג"כ, דבעצם הדין דין מחובר של טומאת אוכלין שזה לדין מחובר של כל התורה, וכן מבואר להדיא בלשוננו שכתב אבל אם יבש ובו פירות במחבר, ר"ל דכיון שהפירות להאילן עדיין מחברים הן, א"כ הא נשאר בדין מחובר של כל התורה ואינן מקבלין טומאת אוכלין ג"כ. ולדעת הרמב"ם צ"ל, או דס"ל דגם פירות שיבשו עדיין הן נשארי בדין מחובר של כל התורה כולה, אלא דשאני דין מחובר האמור בטומאת אוכלין, דבעינן שיהא בו דין זרע, וכשיבשו בטל מהן דין זרע, וע"כ ליכא חילוקא בין יבשו הפירות או שיבש האילן, ובשניהם ליכא בהו דין מחובר של זרע, וע"כ מקבלין טומאה, או דנימא דס"ל דגם ביבש האילן בטל מהן דין מחובר לכל התורה כולה, ומשום דפירות שאני משאר דברים, ולא ס"ל לחלק בין יבש האילן ליבשו הפירות, אלא דבכל גוונא לית בהו דין מחובר, וע"כ מקבלין טומאה. חי' הגר"ח הלוי שפ

³⁰ רמ"א אור"ח שם ח ומ"ב

³¹ בה"ל שם שנפשה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ט. נשחטה הבהמה ... בהמה נעשית יד לאבר

כל האוכלין³² שהן מבעלי חיים אינן מקבלין טומאה עד שימותו, האבר או הבשר המדולדלין בבהמה או חיה שאינן יכולין לחיות אם הוכשרו מקבלין טומאה במקומן מפני שהן חשובין כאוכל שפירש.

נשחטה הבהמה הוכשרו בשחיטה³³, שהבהמה כולה כמו יד לאבר זה ויד שהוכשר הוכשר האבר כולו.

³² רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ב הלכה ו

³³ וקשה לי למה שינה לשון המשנה שאמרה הוכשרו בדמיה וכתב הוכשרה בשחיטה דאתי ביחידא דהא תנן בפרק שני דחולין (דף ל"ג) השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהם דם כשרים ונאכלים בידים מסואבות וכו' ר"ש אומר הוכשרו בשחיט' ויש לתמוה שהוא ז"ל פסק לקמן בסמוך כת"ק וכאן משמע שפסק בר' שמעון וצריך לומר שסמך על מ"ש בסמוך לקמן בהדיא דתו ליבא למטעי. כס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

